

Penderecki i les seves aportacions al repertori coral

La mort aquest 29 de març, als 86 anys, del compositor polonès Krzysztof Penderecki posa fi a una de les grans carreres artístiques del segle XX en els terrenys de la creació i la direcció d'orquestra. Òperes, simfonies, peces de cambra i instrumentals, bandes sonores però també una singular contribució a la música per a cor constitueixen el llegat d'aquest músic.

Nascut

el 23 de novembre de 1933 a

la ciutat polonesa de Debica i format a l'Escola Superior de Música de l'Estat de Cracòvia -centre que va acabar dirigint-, Penderecki va debutar

internacionalment amb només 26 anys en guanyar els tres primers premis en un concurs organitzat per la Unió

de Compositors Polonesos. *Estrofes*, *Emanacions* i *Els salms de David* són els tres primers títols previs al *Lament a les víctimes d'Hiroshima* per a

cinquanta-dos instruments de corda i amb gran innovació textural amb què va cridar definitivament l'atenció.

Webern,

Boulez i Stravinsky són les influències primerenques més evidents en un

compositor, en realitat, inspirat en diversos períodes en una època en què

l'avantguarda estava dominada pel postserialisme i les preocupacions aleatòries de Boulez i Stockhausen.

Més

enllà dels experiments en notació, percepció del temps i tècniques

instrumentals, que alguns han batejat com a "sonorisme" i que van protagonitzar

sobretot les obres compostes fins a la dècada dels seixanta, l'elecció dels

grans temes universals i un retorn progressiu a les formes clàssiques van despertar

l'escepticisme, primer, i la controvèrsia, després, sobre la importància de la seva figura.

El

repàs cronològic de la seva producció coral, tota d'inspiració religiosa i fruit de la seva militància reconeguda en el catolicisme, esdevé doncs un recorregut per l'evolució estilística d'un compositor per a qui escriure aquest tipus de música va ser una necessitat imperiosa.

Així, poc després dels seus primers èxits, Penderecki va presentar la seva pròpia versió de l'*Stabat Mater*, el poema atribuït al monjo del segle XIII Jacopone da Todi que narra amb tota cruesa la desesperació de Maria al peu de la creu on Crist ha estat sacrificat. Escrita per a tres cors a *cappella*, l'obra combina fragments parlats amb escenes cantades que es caracteritzen pel dramatisme i l'ús de tècniques serials, dissonàncies i recursos tímbrics innovadors, però sense oblidar certes al·lusions a la tradició més purament clàssica i fins i tot barroca.

Aquest *Stabat Mater* es troba

en la gènesi de la *Passió segons sant*

Lluc composta en commemoració del mil·lenari de Polònia però estrenada el 1965 a la ciutat alemanya de Münster. En aquest cas, la seva visió apocalíptica va generar tant l'aplaudiment com la crítica, més enllà del guardó amb què va ser distingida l'obra, un dels dos premis Itàlia que el compositor va rebre al llarg de la seva vida.

Cinc anys més tard Penderecki va estrenar la primera part del seu díptic *Utrenja*, oratori sobre l'enterrament

i la resurrecció de Crist a partir de textos de l'Església eslava relacionats amb la litúrgia ortodoxa russa, que plana sobre el llenguatge d'aquesta obra que, sense ser una missa, s'estructura en les mateixes parts que el ritu litúrgic. La segona part, més brillant i joiosa que la primera –solemne i continguda– va veure la llum l'any següent, el 1971, novament a la catedral de Münster.

Altres obres significatives de la dècada dels setanta són el *Canticum canticorum Salomonis* –compost per encàrrec de la Fundació Gulbenkian de Lisboa–, el *Magnificat* –a petició de la ràdio austríaca per al Festival de

Salzburg– i els oratoris *Credo* i *Te Deum*.

I ja al tombant de la dècada dels vuitanta, Penderecki va afrontar la composició dels primers fragments del que va acabar esdevenint la culminació del seu catàleg coral, el *Rèquiem polonès*.

Amb el rerefons de l'elecció com a Sant Pare del polonès Karol Wojtyła el 1978 i la creació, dos anys més tard, de la federació sindical cristiana *Solidarnosc*, es van anar succeint les estrenes de *Lacrymosa* i *Agnus Dei*, peces cada cop més expressives i menys experimentals que, juntament amb textos de la missa de difunts i altres fragments, tant llatins com polonesos, van acabar configurant aquest *Rèquiem*, estrenat el 28 de setembre de 1984, a Stuttgart, sota la direcció de Mstislav Rostropóvitx.

És precisament el seixantè aniversari de Rostropóvitx el que va motivar

una de les últimes composicions corals ressenyables de Penderecki, *l'Himne dels querubins*, del 1987.

Així, en l'interval de tres dècades -tot i que, en realitat, al llarg de tota la seva vida-, la música del compositor polonès va experimentar una evolució radical que, lluny d'abandonar antics postulats per assumir-ne de nous aparentment contradictoris, els va acumular i sintetitzar en un llenguatge tan original com difícil de definir.

Distingit, entre d'altres, amb cinc Grammy, dos premis Itàlia i el Premi Príncep d'Astúries de les Arts, Krzysztof Penderecki ha mort als 86 anys, encara actiu i ple d'idees per seguir component.